Azərbaycan. - 2024.- 22 noyabr. - № 257. - S. 4.

İlham Əliyevin "yaşıl missiya"sı

Azərbaycanın urbanizasiya probleminin həlli yolları COP29-da təqdir olundu

Flora Sadıqlı

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasında (COP29) ötən günlərdən biri urbanizasiya, nəqliyyat və turizm məsələlərinə həsr olunmuşdu. Bununla belə urbanizasiya mövzusu bütövlükdə bu mötəbər tədbirdən qırmızı xətlə keçir.

Urbanizasiya mövzusunda keçirilmiş tədbirlərdən bir neçəsini xatırlatmaq kifayətdir. Götürək elə BMT-nin İnsan Məskunlaşmaları Proqramı və COP29-a evsahibliyi edən Azərbaycanın birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən "Bakıdan Bələmə: Şəhərlər, urbanizasiya və çoxsəviyyəli iqlim gündəliyi" adlı tədbiri. Burada "Şəhər, Çoxsahəli və Çoxsəviyyəli İqlim Fəaliyyəti üzrə Bakı Davamlılıq Koalisiyası"nın təqdimatı olub, iqlim fəaliyyətinə dair nailiyyətlər nəzərdən keçirilib və COP30-a uyğun olaraq şəhər və çoxsəviyyəli iqlim fəaliyyəti üçün yol xəritəsinin hazırlanması məsələsinə baxılıb. Həmçinin şəhər və regionlarda iqlim fəaliyyətinin genişləndirilməsinə dəstək olmaq yolları müzakirə edilib. Təbii ki, Azərbaycanda şəhərsalma sahəsində həyata keçirilən işlərdən, infra-struktur layihələrindən, şəhərlərdə iqlim fəaliyyətlərinin genişləndirilməsi və urbanizasiya probleminin həll olunması yollarından danışılıb.

Məlumdur ki, sənaye müəssisələri adətən şəhərlərdə olur. Bu da regionlara nisbətən şəhərlərdə daha çox karbon qazının atmosferə atılması ilə nəticələnir. Şəhərlər iqlim dəyişməsinin əsas "günahkar"ları hesab olunur. Bunun yumşaldılması üçün Paris Sazişində nəzərdə tutulan öhdəliklərin yerinə yetirilməsinin vacibliyi vurğulanıb. "Paris Sazişi üzrə əldə olunan razılaşmalara əməl edilərsə, qlobal temperaturu 1,5 dərəcə Selsidən aşağıda saxlamaq mümkünləşər" - iştirakçıların yekun sözü bu olub.

Azərbaycan pavilyonunda isə "Şəhərlərin təsiri: Şəhər iqlim gündəliyini necə sürətləndirə bilər?" adlı sessiya keçirilib.

Afrika Birləşmiş Şəhərlər və Yerli Hökumət Təşkilatının baş katibi Jan Pier Elonq Mbassi iqlim dəyişikliyinin icmalarına təsirindən narahat olduğunu qeyd edərək bu dəyişikliyin qitə və şəhərlərə fəlakətli təsirlərini gördüyünü qeyd edib: "Meşə yanğınları, qasırğalar, daşqınlar və quraqlıq kimi daha sürətli, şiddətli və əvvəllər gözlənilməz hadisələr nəticəsində iqlimədavamlı şəhərlər, infrastruktur yenidən işlənməlidir. Enerji və su ilə mühafizə, şəhərlərimizin və strukturlarımızın iqlim hadisələrinə tab gətirə bilməsini təmin etmək üçün daha çox iş görməliyik".

Tədbirdə dünyada şəhərlərin iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə aparmaq üçün apardıqları səylər müzakirə olunub. Yaşıl sahələrin təkmilləşdirilməsi, istixana qazı emissiyalarının azaldılması və davamlı nəqliyyat seçimlərinin inkişafı kimi əsas ekoloji problemlərə yönəlmiş şəhər rəhbərliyindəki nümunəvi layihələr nümayiş etdirilib.

"COP29 Urban Day inkişaf üçün unikal platforma təqdim edir və şəhər gündəmindəki aktual məsələlər üzrə mənalı və konstruktiv müzakirələrdə iştirak etmək üçün imkanlar açır". Bu sözləri isə Azərbaycan Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev deyib. Onun sözlərinə görə, bu gün əsas məqsəd şəhər gündəminin iqlim gündəliyi ilə birləşdirildiyinə əmin olmaqdır. "COP29-da bütün tərəfləri bir araya gətirməklə Azərbaycan çoxsəviyyəli və birgə fəaliyyətin iqlim problemlərini həll edəcəyi və şəhər məkanlarını dayanıqlı ekosistemlərə çevirəcəyi kimi gələcəyə baxışını nümayiş etdirir. Bugünkü müzakirələrin əsasını qoyan mühüm təşəbbüsləri də etiraf etməliyik. Və onlar kollektiv şəkildə dialoq, əməkdaşlığı gücləndirmək və əsas urbanizasiya problemlərini həll etmək üçün məkan yaratdılar ki, bu da çox güman ki, davamlı və sağlam şəhərlər üçün xəritənin, çoxsahəli fəaliyyət planının yaradılmasının başlanğıcını qoydu", - deyə o qeyd edib.

Göründüyü kimi, Azərbaycanın bu mövzuda da dediyi və deyəcəyi sözlər az deyil. Təsadüfi deyil ki, BMT-nin Məskunlaşma Proqramının İcraiyyə Şurasının Keniyada keçirilən 3-cü sessiyasında 13-cü Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun (WUF13) 2026-cı ildə Bakı şəhərində keçiriləcəyi barədə qərar qəbul edilib.

Qeyd edək ki, Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, hazırda ölkəmizin əhalisinin 54,5 faizi şəhərlərdə, 45,5 faizi kənd yerlərində yaşayır. XX əsrin 80-ci illərinin sonu - 90-cı illərinin əvvəllərində yaşanan hadisələr, yəni iqtisadiyyatın tənəzzülü və düşmən tərəfindən torpaqlarımızın işğal olunması nəticəsində kəndlərimizdən şəhərlərə böyük axın olmuşdu. Prezident İlham Əliyev keçən il

sentyabrın 29-da Zəngilanda keçirilən 2-ci Azərbaycan Milli Şəhərsalma Forumundakı çıxışında bu məsələyə toxunaraq demişdir: "Bu gün hər kəs urbanizasiyadan danışır. Bizdə də bu mövzu var. Bizim bu problemimiz uzun illərdir yaşanır - insanlar bölgələrdən, kəndlərdən şəhərə can atır. Çünki şəhərdə daha çox iş yerləri, məşğulluq imkanları var və özləri üçün daha yaxşı şərait yaratmaq istəyirlər. Amma bu gün biz onun şahidiyik ki, Bakıdan, Sumqayıtdan, Gəncədən, Mingəçevirdən, digər şəhərlərdən kəndlərə axın baş verir. Bu isə ilk növbədə Azərbaycan xalqının öz Vətəninə nə dərəcədə bağlı olduğunu göstərir. Onlar öz vətənlərində, əcdadlarının vətənlərində yaşamaq istəyirlər".

Əsasən də dövlət başçısının "yaşıl enerji" zonası elan etdiyi, kəndləri və şəhərləri yeni konsepsiya ilə qurulan Qarabağ və Şərqi Zəngəzur yenidən məskunlaşır. Bakı, Gəncə, Sumqayıt kimi iri şəhərlərdə yaşayan keçmiş məcburi köçkünlər öz yurd-yuvalarına qayıdırlar.

Azad olunmuş şəhərlərə və kəndlərə yaxın üç ildə 140 min insanın köçürülməsi planlaşdırılır. Qarabağa və Şərqi Zəngəzura indiyədək 9000-ə yaxın keçmiş məcburi köçkün dönüb. Üstəlik, azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən işlərdə 20 min nəfərdən çox insan çalışır. Qeyd olunan rəqəmləri ümumiləşdirsək, belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, hazırda azad olunmuş ərazilərdə təqribən 30 min insan məskunlaşıb.

Ümumiyyətlə, bütün ölkə ərazisində sosial-iqtisadi cəhətdən inkişaf edən, abadlaşan, çiçəklənən bölgələrimiz getdikcə daha çox diqqət çəkir. İndi insanların kənddəki evini qoyub şəhərə iş, çörək dalınca gəlməsinə ehtiyac yoxdur. Odur ki, COP29-un urbanizasiya tədbirlərində Azərbaycan təcrübəsindən də geniş bəhs olunur.